

KO NI VEČ MEJA
11. strokovno znanstveni posvet
»Slovenija, duhovna domovina vseh Slovencev«
Ljubljana, 13. december 2012

Svetovni slovenski kongres je 13. decembra 2012 pripravil 11. simpozij Ko ni več meja s podnaslovom »Slovenija, duhovna domovina vseh Slovencev«.

Prvo omizje z naslovom »Pogled rojakov na Slovenijo« so sestavljali Jože Kopeinig, dr. Miroslav Polzer, mag. Valerija Perger, Ivo Jevnikar in Riccardo Rutar, omizje pa je moderiral prof. Janez Stergar.

Gospod Kopeinig je opozoril na dejstvo, da se Slovenija premalo zaveda oz. je že precej pozabila kako zaslužni so pri njeni samozavesti tudi rojaki v zamejstvu in po svetu. Premalo je zanimanja za slovensko manjšino in rojake po svetu. To zanimanje se mora gojiti že v šolah in drugih inštitucijah, tudi z obiski narodnih skupin izven državnih meja. A tudi narodne skupnosti v zamejstvu morajo s spremljanjem dogodkov v Sloveniji ter z obiski samimi prebujati in poglobljati zanimanje za deželo na sončni strani Alp ali za raj pod Triglavom. V Sloveniji še vedno vladata strah in napetost pred nerazčiščeno preteklostjo v vojnem in povojnem času (ideološki berlinski zid v glavah mnogih Slovencev) in med grozečo gospodarsko ter družbeno krizo. Slovenija bi morala premostiti razbitost slovenskega naroda z zavestno katarzo, kakor jo je opravil nemški narod po zlomu nacionalsocializma s procesi v Nürnbergu. Vzpostaviti je potrebno bolj sproščeno in vsesplošno razpravo ter dialog, ki bosta vzpodbudila razumevanje in strpnost v tako idejno in ideološko raznoliki družbi. K spravi naroda bi morala bistvenejši delež prispevati tudi Cerkev.

Zelo pozitivne izkušnje v poslovnem svetu v Sloveniji ima dr. Miroslav Polzer. S pričujočo krizo, pa je opomnil na pomanjkanje dolgoročnih vizij Slovenije. Glavna cilja, ki ju zasledujejo rojaki na avstrijskem Koroškem sta: ohranjanje narodne skupnosti (kar se veže predvsem na kompetenco slovenskega jezika) in zagotavljanje kvalitetnega življenjskega standarda. Za mlade Slovenija ne predstavlja več tako pomembne komponente v večplastni identiteti kot je bilo to v preteklosti. Priložnosti za zanimanje mladih je potrebno iskati v ponujanju slovenščine kot uradnega jezika EU in priložnosti za uporabo le-te tudi v poslovnem svetu oz. karieri. Seveda je pri tem potrebno hkrati graditi sodelovanje in odprtost z državo v kateri ta del manjšine prebiva; v tem primeru z Avstrijo. Z izboljšanjem odnosov med Slovenijo in Avstrijo bo razbremenjen položaj slovenske manjšine v Avstriji, kar bo pripomoglo h krepitvi koroške slovenske identitete. Koroški Slovenci pa se morajo zavedati svoje vloge: opustiti vlogo žrtve in prevzeti aktivno odgovornost za razmere na Koroškem.

Stanje slovenske manjšine v Porabju je predstavila mag. Valerija Perger. Porabski Slovenci so del slovenskega narodnostnega mozaika. V zadnjih dveh desetletjih se je njihov odnos do slovenščine temeljito spremenil. Internetne doba in iskanje priložnosti za višji življenjski standard sta usmerila njihove poglede na zahod, podobno kot se dogaja z lokalno komponento večplastne identitete koroških Slovencev, se tudi pri porabskih Slovencih (kot tudi pri Madžarih) krepi globalna komponenta identitete. Tako mnogi starši izberejo slovenščino kot drugi jezik z mislijo, da bi to utegnilo pomeniti kasneje za otroke priložnost tudi v kariernem življenju. Porabci so zaskrbljeni zaradi razmer v Sloveniji, saj se je v 20 letih samostojne Slovenije nabrala kopica neizpoljenih obljub, priča so korupciji in zmedi, ki vlada v Sloveniji. Večina od njih ni strankarsko opredeljenih, ne zanima jih preteklost, ampak prihodnost. Matica naj porabskim Slovencem pomaga, da se lahko gospodarsko postavijo na noge in da zagotovi učitelje, ki so predani slovenščini.

Razmere med Slovenci v Italiji sta osvetlila Ivo Jevnikar in dr. Riccardo Rutar. Po osamosvojitvi in odpravi mejnih kontrol so se odnosi med državama sprostili, vendar pa se Slovenija manj zanima za svojo manjšino kot v preteklosti (sistemski razlogi, pomanjkanje cerkvenega kadra, generacijski preskok...). Slovenski šolski programi bi morali zagotoviti, da vsak dijak v času šolanja lahko vsaj enkrat doživi problematiko zamejstva in se seznanja s slovensko manjšino skozi strokovno ekskurzijo. Potrebno

je pospeševati strukturno prisotnost slovenskih zamejcev v pomembnih narodnih institucijah in organizacijah. Večina mladih je že pretežno iz mešanih zakonov in se vedno bolj vežejo na globalno komponento svoje identitete. Potrebno je okrepiti matico; tako na psihološki, kulturni in gmotni ravni – to bo namreč pripomoglo k večji navezanosti mladih na Slovenijo, saj bodo v njej lahko videli zgled in našli ponos za večjo zavednost slovenstvu. V Benečiji je še posebej pereč demografski problem, ki je nekdanje slovensko poseljeno ozemlje skupaj z izseljevanjem mladih skoraj povsem izpraznil. Starejši beneški Slovenci (še vedno) ne zaupajo Sloveniji, mladim pa se zdi oddaljena in nepoznana. Zaščitni zakon za Slovence ostaja predvsem na papirju.

Drugo omizje je predstavilo stanje v Sloveniji. Moderator Borut Korun je povezoval predavanja dr. Huberta Požarnika, dr. Janeza Dularja, prof. dr. Toneta Strojina in Andreja Ranta.

Gospod Požarnik je opozoril na pomanjkljiv izobraževalni sistem, ki namesto domoljubja uči državotvorje. Med mladimi se vedno bolj izgublja empatija in finejša občutenja, ostajajo pa predvsem groba čustva. Bralne navade mladih so slabe, učenje slovenščine je nepriljubljeno. Visoka in pogosta je uporaba antidepressivov. Potrebna je korenita prenova, vzgoja domoljubja in zavedanja o slovenstvu ter vzgoja pripadnosti Sloveniji.

Dr. Dular je opomnil, da je po ostrih kriterijih jezikovna kompetenca slovenščine lahko kriterij za določanje slovenstva. S tem slovenščina ostaja osrednje področje slovenske duhovne domovine in trdo jedro slovenstva. Na nekaterih slovenskih fakultetah že pripravljajo programe samo v angleščini, pri tem pa pozabljajo, da prevzemanje angleščine pomeni krnitev slovenske duhovne domovine. Slovenstvo ni in ne bo nikoli samoumevno, vedno bosta zanj potrebna zavestna odločitev in trud.

Največji dosežek slovenskega naroda je pridobitev lastne države, vendar pa v Sloveniji ne vlada demokracija ampak partitokracija je dodal prof. dr. Tone Strojin. Potrebno je popraviti volilni sistem in v DZ vključiti tudi zastopnika(-e) civilne družbe. V Sloveniji vlada vprašljivo stanje duha. Potrebna je sprememba političnega sistema, ki naj se revitalizira s civilno družbo.

Andrej Rant je opozoril in osvetlil vzroke, ki so pripeljali do sedanjega stanja v Sloveniji. Med temi je naštel izgube etničnega ozemlja, izseljevanje, ideološko razklanost naroda, zatiranje domoljubja, nekritično sprejemanje vsega kar je »izvažala« zahodna kultura in sedanja ekonomska kriza, ki je povezana tudi s potrebami po novih vrednotah. Za izhod iz krize je potrebno vzpostaviti ali preseči narodno spravo ter narodno šolstvo. Reforma šolstva naj vključuje tudi reformo predšolske vzgoje, ki naj vzgaja odnos do domovine in naroda. Univerze naj poskrbijo, da ne bodo šolali kadrov za deficitarne poklice. Pomembno se je zavedati, da je slovenski jezik glavna vrednota slovenskega naroda in da opuščanje lastnih originalnih izvornih besed pomeni šibitev te vrednote. Slovenija se mora bolj zavedati svojih zamejskih manjšin in jih tudi konkretno bolj podpirati. Slovenija naj poskrbi tudi za svoj demografski preporod, tako da izboljša infrastrukturo, poskrbi za davčne olajšave in poskuša kar čim več prebivalstva obdržati na podeželju.